

❦ 2. MEKTUP ❦

٢- ❦ الْمَكْتُوبُ الثَّانِي إِلَى الْمِيرِ شَمْسِ الدِّينِ الْخَلْخَالِيِّ فِي بَيَانِ أَنَّ مَرْتَبَةَ ذَاتِ الْحَقِّ تَعَالَى وَتَقَدَّسَ وَمَرْتَبَةَ صِفَاتِهِ سُبْحَانَهُ فَوْقَ اعْتِبَارِ الْوُجُودِ وَالْوُجُوبِ ❦
 الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى قَدْ حَصَلَ الْفَرْحُ وَالْإِتِهَاجُ بِوُصُولِ الصَّحِيفَةِ الشَّرِيفَةِ الصَّادِرَةِ عَلَى وَجْهِ الْمَحَبَّةِ وَالْإِخْلَاصِ كَثْرَةُ إِخْوَانِ الدِّينِ سَبَبُ الرَّجَاءِ فِي الْآخِرَةِ اللَّهُمَّ كَثِّرْ إِخْوَانَنَا فِي الدِّينِ وَبَنِّتْنَا وَإِيَاهُمْ عَلَى مُتَابَعَةِ سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ مِنَ الصَّلَوَاتِ أَفْضَلُهَا وَمِنَ التَّسْلِيمَاتِ أَكْمَلُهَا ❦ع❦: وَأَحْسَنُ مَا يُمْلَى حَدِيثُ الْأَحِبَّةِ * أَيُّهَا الْمُحِبُّ إِنَّ صِفَاتِ وَاجِبِ الْوُجُودِ السَّبْعَةَ أَوْ الثَّمَانِيَةَ عَلَى اخْتِلَافِ الْأَرَءِ صِفَاتٌ حَقِيقِيَّةٌ مَوْجُودَةٌ فِي الْخَارِجِ وَلَمْ يَقُلْ أَحَدٌ مِنَ الْفِرَقِ الْمُخَالَفَةِ بِوُجُودِ صِفَاتِ وَاجِبِ الْوُجُودِ تَعَالَى وَتَقَدَّسَ غَيْرُ أَهْلِ الْحَقِّ شَكَرَ اللَّهُ تَعَالَى سَعْيَهُمْ حَتَّى إِنْ الْمُتَأَخَّرِينَ مِنَ الصُّوفِيَّةِ مِنْهُمْ أَنْكَرُوا وَجُودَ الصِّفَاتِ بَلْ جَعَلُوا زِيَادَةَ الصِّفَاتِ رَاجِعَةً إِلَى الْعِلْمِ فَقَطُّ وَقَالُوا ❦شِعْرُ❦:

وَصِفَاتُ حَقٍّ فِي التَّعَقُّلِ غَيْرُ ذَا. * سَتِ الْحَقُّ لَكِنْ فِي التَّحَقُّقِ عَيْنُهَا

وَالْحَقُّ أَنَّ كَلَامَ أَهْلِ الْحَقِّ حَقٌّ وَمُقْتَبَسٌ مِنْ مَشَاكَاةِ الثُّبُوتِ وَمُؤَيَّدٌ بِنُورِ الْكُتُفِ وَالْفِرَاسَةِ غَايَةً مَا فِي الْبَابِ أَنَّ الْأَشْكَالَ الَّتِي أَوْرَدَهُ الْمُخَالَفُونَ فِي وَجُودِ الصِّفَاتِ قَوِيَّةٌ لِأَنَّ الصِّفَاتِ لَوْ كَانَتْ مَوْجُودَةً فَلَا تَخْلُو أَمَّا أَنْ تَكُونَ مُمَكِّنَةً أَوْ وَاجِبَةً وَالْإِمْكَانُ مُسْتَلَزِمٌ لِلْحُدُوثِ لِأَنَّ كُلَّ مُمَكِّنٍ حَادِثٌ عِنْدَهُمْ وَالْقَوْلُ بِتَعَدُّدِ الْوَاجِبِ مُتَافٍ لِلتَّوْحِيدِ وَأَيْضًا عَلَى تَقْدِيرِ الْإِمْكَانِ يَلْزِمُ حَوَازُ انْفِكَائِ الصِّفَاتِ عَنِ الذَّاتِ تَعَالَتْ وَتَقَدَّسَتْ وَهَذَا مُوجِبٌ لِحَوَازِ الْحُجْلِ وَالْعَجْزِ لِلوَاجِبِ سُبْحَانَهُ (وَحَلُّ) هَذَا الْأَشْكَالِ عَلَى مَا ظَهَرَ لِهَذَا الْفَقِيرِ أَنَّ حَضَرَةَ الْحَقِّ سُبْحَانَهُ مَوْجُودٌ بِذَاتِهِ لَا بِوُجُودٍ يَكُونُ عَيْنًا لَهَا أَوْ زَائِدًا عَلَيْهَا وَصِفَاتُهُ تَعَالَى مَوْجُودَةٌ بِذَاتِهِ تَعَالَى لَا بِوُجُودٍ فَإِنَّهُ لَا مَحَالٌ لِلْوُجُودِ فِي ذَلِكَ الْمَوْطِنِ وَقَدْ أَشَارَ فَشَيْخُ رُكْنِ الدِّينِ أَبُو الْمَكَارِمِ عَلَاءُ الدَّوْلَةِ السَّمْنَانِيُّ قُدْسَ سِرُّهُ إِلَى هَذَا الْمَقَامِ حَيْثُ قَالَ فَوْقَ غَالِمِ الْوُجُودِ غَالِمُ الْمَلِكِ الْوُدُودِ فَلَا تَكُونُ نِسْبَةُ الْإِمْكَانِ وَالْوُجُوبِ أَيْضًا مُتَصَوِّرَةً فِي ذَلِكَ الْمَوْطِنِ فَإِنَّ كُلًّا مِنَ الْإِمْكَانِ وَالْوُجُوبِ نِسْبَةٌ بَيْنَ الْمَاهِيَةِ وَالْوُجُودِ فَحَيْثُ لَا وَجُودَ لَا إِمْكَانَ وَلَا وَجُوبَ (وَهَذِهِ) الْمَعْرِفَةُ وَرَاءَ طَوْرِ النَّظَرِ وَالْفِكْرِ

وَالْفَكْرِ وَآيَ شَيْءٍ يَجِدُ الْمُقِيدُونَ بِعَقَالِ الْعَقْلِ مِنْ هَذِهِ الْمَعْرِفَةِ وَمَا يَكُونُ نَصِيْبُهُمْ مِنْهَا غَيْرَ
الْإِنْكَارِ إِلَّا مَنْ عَصَمَهُ اللَّهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى وَبَاقِيَ الْمَرَامِ أَنَّ السَّيِّدَ مُحِبَّ اللَّهِ أَقَامَ هُنَا مُدَّةً وَأَلَانَ
صَارَ مُتَوَجِّهًا إِلَى تِلْكَ الْجِهَاتِ وَالْحُدُودِ فَلْيَغْتَنِمِ صُحْبَتَهُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَعَلَى مَنْ لَدَيْكُمْ.

❧ TÜRKÇE ANLAMI ❧

Bu mektup Mir Şemsettin el-Halhâlf'ye gönderilmiştir. İmam-ı Rabbânî bu mektupta Allah'ın zatının ve sıfatlarının vücûd ve vücûbun üstünde olduğunu açıklar.

Allah'a hamd, Rasûlüne salat olsun. İyi duygularla gönderdiğiniz değerli mektubunuzun elimize ulaşmasıyla ziyadesiyle memnun olduk. Dünyada din kardeşlerimizin çok olması bize ahirette kurtuluşa ereceğimize dair iyi ümitler veriyor. Ey Allah'ım! Din kardeşlerimizin sayısını artır. Bizi ve onları devamlı surette Peygamberlerin Efendisinin (sallallahü aleyhi ve sellem) çizgisinde yürümeye muvaffak kıl.

Yazılacak en iyi şey dostların sözleridir.

Ey dostum! Vâcibu'l-Vücûd¹¹⁹ olan Allah Teâlâ'nın yedi veya sekiz tane olduğu konusunda görüş ayrılığı bulunan sıfatları hakikî sıfatlar olup hariçte mevcutturlar. Ehl-i Sünnet dışında kalan muhalif fırkalardan hiçbiri Allah'ın sıfatlarının olduğu görüşünü benimsememiştir. Hatta son dönem sûfilerinden sıfatların hariçte var olduğunu inkar eden ve onları sadece Allah'ın bilgisinde var kabul edenler olmuştur. Bunlar "Hakk'ın sıfatları akl edilmesi itibarıyla zattan ayrı; fakat var olma konusunda onun aynıdır" demişlerdir.

Bu konuda hak olan görüş Ehl-i Sünnetin savunduğu görüştür. Onlar bu görüşü nübüvvet kandilinden iktibas etmişlerdir. Ehl-i Sünnetin bu

¹¹⁹ Vâcibu'l-vücud, varlığı kendinden olan, zorunlu olan. Yokluğu düşünülemeyen varlık.

görüşü ayrıca keşif ve feraset nuruyla da desteklenmiştir. Sonuç olarak sıfatların varlığı konusunda muhalif kanadın ileri sürdüğü sorunlar kuvvetlidir. Zira sıfatların var olduğunu kabul ettiğimiz takdirde onların varlığı mümkün veya vacip olmak durumundadır. Eğer mümkün olduğunu düşünecek olursak onların hadis olduğunu söylemiş oluruz. Zira Ehl-i Sünnete göre her mümkün hadistir. Eğer vacip olduklarını söyleyecek olursak bu birden fazla vacibin bulunmasına yol açar ki bu da tevhide aykırıdır. Ayrıca mümkün oldukları takdirde sıfatların zattan ayrılabilceği sonucu çıkmaktadır ki bu sonuç Allah'a cehalet ve acziyet atfedilmesine yol açar.

Bu fakire ayan olduğu şekliyle sorunun çözümü şöyledir: Hakk Sübhanehü kendi zatıyla mevcuttur. Onun mevcudiyeti zatının aynısı veya zatına zâid bir varlıkla değildir. Onun sıfatları da kendi zatıyla mevcuttur. Bu sıfatlar zatın dışında bir varlıkla mevcut değildir. Bu makamda vücuda imkan yoktur. Şeyh Rukneddin Ebu'l-Mekarım Alaüddeve es-Simnânî bu makama işaret ederek vücut aleminin üstünde *Melikü'l-Vedûd* aleminin bulunduğunu söylemiştir. Bu durumda imkan veya vücûp gibi nispetlerden de söz etmek mümkün değildir. Zira imkan ve vücûp bir şeyin mahiyetiyle varlığı arasındaki bir tür ilişkidir. Ortada varlık olmadığına göre ne imkan ne de vücuttan söz edebiliriz. Bu marifet fikir ve düşünce sınırlarının ötesindedir. Aklın kaydı altına girenlerin inkar dışında bu marifetten bir nasibi yoktur. Ancak Allah'ın koruduğu kimseler müstesna.

Baki meram, Seyyid Muhibbullah burada bir müddet kaldı. Şimdi size doğru yola çıkmış bulunuyor. Onun sohbetini ganimet bilersiniz. Size ve yanınızda bulunan kimselere selam olsun...

❧ KELİME ANLAMI ❧

2. إِلَى الْمِيرِ شَمْسِ الدِّينِ الْخَلْخَالِيِّ (Kime gönderilmiştir?) İkinci mektup (مَكْتُوبُ الثَّانِي) Mir Şemseddin Halhali'ye (Ne hakkında?) فِي بَيَانِ Şunun beyanı hakkındadır ki, أَنْ

مُكَادِدَسَ وَتَقَدَّسَ ذاتِ الْحَقِّ تَعَالَى وَتَقَدَّسَ Mukaddes ve yüce olan Hakk'ın zatının mertebesi
فَوْقَ اعْتِبَارِ صِفَاتِهِ سُبْحَانَهُ وَمَرْتَبَتِهِ صِفَاتِهِ سُبْحَانَهُ Ve Hak Sübhanehü'nün sıfatlarının mertebesini
فَوْقَ اعْتِبَارِ Vücut ve Vücut itibarının üstündedir ➤

قَدْ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى Selam ise Hamd Allah'a وَسَلَامٌ Hamd Allah'a
بِوُصُولِ (Ne ile husul oldu?) Ferah ve sevinç وَالْفَرَحُ وَالْإِنْبَهَاجُ (Ne?) Muhakkak hasıl oldu
الْصَّادِرَةِ عَلَى وَجْهِ الْمَحَبَّةِ (Öyle mektup ki?) Değerli mektubun ulaşmasıyla
دِينِ كَثْرَةِ إِخْوَانِ الدِّينِ İhlas ve muhabbet eseri olarak gönderilmiş
kardeşlerinin çokluğu (Nedir?) الْآخِرَةِ سَبَبُ الرَّجَاءِ فِي Ahirette (kurtulmaya) ümit sebebidir
وَبَيْنَنَا وَإِيَّاهُمْ دِينِ كَرِهْنَا دِينِ كَرِهْنَا Bizi ve
onları sabit kıl (Ne üzere?) مُتَابَعَةِ سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ Peygamberlerin efendisine itiba üzere
وَمِنْ أفضَلُهَا أَفْضَلُهَا Duaların en üstünü
وَأَحْسَنُ مَا يُعَلَى ﴿ع﴾ Mısra: Selamların en mükemmeli olsun
يَا يَارَن! أَيُّهَا الْمُحِبُّ دَوْلَتِ الْأَحْبَةِ Dostların sözüdür
لِلْبَعَةِ أَوْ الثَّمَانِيَةِ (Öyle sıfatlar ki?) Vacibü'l-Vücut olan Allah'ın sıfatları
Yedi veya sekiz tanedir (Ne üzere?) غَرَبِ الْأَرَاءِ Görüşlerin farklılıkları üzere
وَلَمْ يَكُنْ مَوْجُودَةً فِي الْخَارِجِ حَقِيقَةً حَقِيقَةً Hakiki sıfatlardır
مُحَالِفِ الْفِرَقِ الْمُخَالَفَةِ (Kimden?) أَحَدٌ Hiçbir kimse (Kimden?) يُقُلُّ
مُكَادِدَسَ وَتَقَدَّسَ Mukaddes ve yüce olan
Vacibü'l-Vücut'un sıfatlarının varlığına (Kimden başkası?) غَيْرُ أَهْلِ الْحَقِّ Ehl-i Sünnet'ten
حَتَّى إِنَّ شَكَرَ اللَّهُ تَعَالَى سَعْيَهُمْ Allah Teâla onların çalışmalarını mükafatlandırırsın
أَنْكَرُوا وَجُودَ الصِّفَاتِ الْمُتَأَخِّرِينَ مِنَ الصُّوْفِيَّةِ مِنْهُمْ Hatta Ehl-i Sünnet'in son dönem sûfileri
Sıfatların varlığını inkar ettiler جَعَلُوا بَلَّ Hatta kıldılar (Neyi?) زِيَادَةَ الصِّفَاتِ Sıfatların zaid
olmasını (Ne kıldılar?) رَاجِعَةً إِلَى الْعِلْمِ فَقَطْ Sadece Allah'ın ilmine yönelik Ve dediler
﴿شِعْرٌ﴾ (Ne?)
غَيْرُ ذَاتِ الْحَقِّ فِي دُشُونِجَةِ Hakk'ın zatından
فَاكَلِ الْتَحَقُّقِ Hakk'ın aynısıdır

[illegible]

وَالْوُجُودِ بَيْنَ الْمَاهِيَةِ وَالْوُجُودِ Çünkü vücup ve imkan herbiridüvarlık Mahiyet ve varlık arasında bir nispettir وَجُودٌ لَا وَجُودَ Varlık olmayan yerde وَجُودٌ لَا إِمْكَانَ وَلَا وَجُودَ Fikir ve düşünce sınırının ötesindedir (وَهَذِهِ) الْمَعْرِفَةُ Bu marifet (Nedir?) Fikir ve düşünce sınırının ötesindedir (وَأَيَّ شَيْءٍ) HANGİ ŞEYİ? Bulur (Nim?) Akıl zinciriyle bağlı olanlar (Neden?) Bu marifetten Onların nasibi ne olur? (Neden?) Bu marifetten (Neden başka?) İnkardan başka إِلَّا مَنْ الْإِنْكَارِ Inkardan başka Fakat bir kişi hariçtir ki, وَتَعَالَى اللَّهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى Allah Sübhānehü onu korumuştur وَبَاقِي وَبَاقِي Diğer isteğim الله مُحِبُّ السَّيِّدِ مُحِبُّ السَّيِّدِ Seyyid Muhibbullah هُنَا مُدَّةٌ Burada bir müddet إِلَى تِلْكَ الْجِهَاتِ وَالْحُدُودِ (Nereye?) Şu an yönelmiş bulunuyor (Nereye?) ONUN SOHBETİ GANİMET BİLİNSİN عَلَيْكُمْ وَالسَّلَامُ عَلَيْكُمْ Onun sohbeti ganimet bilinsin Selam sizin üzerinize olsun مِنْ لَدَيْكُمْ Ve de yanınızdakilerin üzerine.

